

איך נחלצים ממיתון עמוק?

Category: חגים, ראש השנה

בחצי שנה האחרונה נוספו לשגרת חיינו שורת מושגים כלכליים: מיתון, גרעון, הזרמת כספים, חוב לאומי ואישי, ועוד. איתם הגיעו המומחים שנותנים לכולם שלל עצות כיצד להיחלץ מהמשבר הנוכחי. גם מצבנו הרוחני עלול להיקלע ל'מיתון' עם חוב שהולך ותופח. מהם העצות של היהדות להתמודדות עם משברים רוחניים?

העסק בבעיות

בחצי שנה האחרונה כולנו עוקבים אחרי שתי מדדים: מדד החולים בנגיף הקורונה ומדדי הבורסה והכלכלה. מגיפה של פעם במאה שנים מביאה אתה חששות ופחדים גדול שנכנס למיתון חמור, ואפילו לדיכאון. מה ההבדל בין השתיים?

הנשיא טרומן התבטא פעם: כשהשכן שלך מאבד את מקום העבודה שלו זה recession (מיתון), אולם כאשר אתה מאבד את מקום עבודתך זה כבר depression (דכאון).

למרבה הצער, גם מצב היהדות כיום אינו מן המשופרים. ההשתתפות בתפילות בבית הכנסת אינה מתאפשרת, פעילות ה'היברו סקול' נמצאת תמיד בסימן שאלה, ובכלל מסתבר, שאחוזי האבטלה הכלליים ביהדות גבוהים מאד. כלומר, ישנם יהודים רבים שהתורה היא בכלל לא ה'עסק' שלהם (ראה 'לקוטי שיחות' כרך ד עמ' 1230), וייתכן שמצב האבטלה ביהדות גרוע יותר מאשר מצב האבטלה בתחום הכלכלי.

ואם בכלכלה זה recession מפני שזה קורה לשכן שלי, הרי שהיהדות היא העסק שלנו, וכאשר הבעיות הן שלנו זה כבר לא recession אלא depression...

אחת הבעיות הגדולות של הכלכלה המקומית כאן היא שהחוב הלאומי תופח והולך. ובנוסף לכך, החוב האישי של מיליוני אזרחים הולך וגדל. אנשים כיום חייבים כספים יותר מאי-פעם.

ליציאה ממיתון: צדקה

כך גם ביהדות: ה'חוב' שלנו כלפי הקב"ה בכל שנה הולך ותופח. שנה שעברה התחייבנו להשתדל להיות יהודים טובים יותר בשביל לקבל 'שנה טובה'. נטלנו את ההלוואה והשתמשנו איתה, אבל לא שילמנו את אשר התחייבנו לשלם. נכון אמנם שעשינו מצוה פה ומצוה שם, אבל עדיין לא התקרבונו אפילו למשהו משמעותי מתוך תשלום החוב שהתחייבנו עליו. השנה אנחנו באים ומבקשים שוב שנה טובה בתור הלוואה עבור שנה הבאה והחוב רק הולך ותופח.

כשם שהממשלה מנסה לעשות הכל כדי לחלץ את הכלכלה מהמיתון העמוק שהיא נתונה בו, כך עלינו לעשות הכל כדי להוציא את היהדות מהמיתון שהיא נמצאת בה. הפעולה הראשונה שהממשלה עושה למען הכלכלה המדשדשת היא הזרמת כספים למשק - stimulus. כלומר, הממשלה מתקנת כבישים, בונה גשרים, מקימה בתי ספר ועוד מבני ציבור. הבניה הזאת מייצרת מקומות עבודה וממילא הכלכלה מקבלת דחיפה רצינית קדימה.

גם ביהדות יש תופעה כזאת. דבר ראשון עלינו לתת צדקה כדי לחזק את היהדות שלנו. כשיהודי נותן צדקה הרי שבראש ובראשונה הוא מקיים מצוה, וממילא החוב הרוחני שלו כבר מצטמק ונעשה קטן יותר. בנוסף לכך, הצדקה עוזרת גם בעסקים שלנו.

הגמרא מספרת על רבי יוחנן בן זכאי, שהנהיג את עם ישראל בתקופה של חורבן בית שני. רבי יוחנן רכב פעם על חמור בדרכו מירושלים ותלמידיו צעדו מאחוריו. לפתע הוא הבחין בבחורה צעירה ועניה שמחפשת אוכל בתוך הר של זבל. כשהוא התקרב לכיוונה, היא זיהתה אותו, עמדה לפניו ואמרה לו: "רבי פרנסני!". רבי יוחנן התעניין: "בת מי את?", מאיזו משפחה את, מי ההורים שלך? והיא השיבה: אני בתו של נקדימון בן גוריון.

נקדימון בן גוריון היה אחד משלושת עשירי ירושלים. ריב"ז שאל אותה להיכן נעלם הכסף של ההורים שלה ואיך היא הגיעה למצב שכזה. היא השיבה לו: כלום אינך זוכר שבירושלים היו אומרים "מלח ממון חסר", כלומר, שיש למלוח את הכסף. כשם שמלח משמר כל דבר שמולחים אותו, כמו בשר, דגים ומלפפונים וכיו"ב. המלח הוא חומר משמר. כך צריך גם למלוח את הכסף שלא נאבד אותו בסטאק מרקט.

כיצד מולחים את הכסף? על-ידי נתינת צדקה (כתובות סו, ב). והאבא שלי לא נתן מספיק צדקה.. ולכן זה מה שקרה לכסף שלו.

חינוך יהודי ☒ ערובה בעתות משבר

ניתן להצביע על עוד תופעה מעניינת: בתקופה של מיתון ☒ האקדמיה פורחת ומשגשגת. אפילו שהאוניברסיטאות עברו למתכונת למידה מרחוק, אנשים רבים נרשמים ללימודים אקדמאיים, משום שהמספרים והנתונים מוכיחים בעליל שאנשים שסיימו אוניברסיטה יש להם סיכויים טובים יותר למצוא עבודה הולמת.

כל אמא יהודייה מדרבנת ומשדלת את הבן שלה ללמוד רפואה. שהרי תמיד יש צורך ברופא בין אם הכלכלה משגשגת או לא. וזה נכון גם לגבי פרופסורים, רואי חשבון וכו'. אדם שיש לו תואר ולמד באוניברסיטה ☒ סיכוייו גדולים יותר למצוא משרה בשעת מיתון.

רק לאחרונה התפרסם שהאבטלה הכללית עומדת על עשרה אחוזים, אבל בין בוגרי אוניברסיטה האבטלה היא של ארבעה אחוזים בלבד ☒ זהו פער עצום.

כל זה נכון גם ביהדות: ילד יהודי שמקבל חינוך כשר בבית-ספר יהודי יש לו סיכוי הרבה יותר גבוה להחזיק מעמד גם כאשר יש 'מיתון' ביהדות. ראשית, יש לו הרבה ידיעות, הוא פשוט יודע יותר. ופרט לכך, לימוד היהדות עושה את זה לחלק בלתי נפרד ממנו. הוא מרגיש שהיהדות היא "עסק" שלו ולא דבר נוסף שחוץ ממנו. קודם כל הוא יהודי ורק אחר-כך הוא אמריקני.

ילד שמקבל חינוך יהודי, היהדות הופכת בדרך ממילא ל"ביזנס" שלו, גם אם המצב הרוחני או הגשמי של העם היהודי בכללותו הוא ירוד ☹ היהדות תמיד תהיה חלק ממנו.

מוטיב נוסף: בתקופת מיתון, הממשלה מורידה ומפחיתה את המיסים. הממשלה מקילה לפחות על בעלי העסקים הקטנים, מתוך תקווה שהצעד הזה יעודד יזמים לפתוח עסקים ולהעסיק עובדים.

כמו-כן ביהדות. כל אחד יודע שישנן 613 מצוות שיהודי צריך לקיים. פעמים רבות אני שומע תלונות: כיצד אפשר לצפות מאיתנו לקיים כל-כך הרבה מצוות והתחייבויות. אולם יש לי חדשות בשבילכם: אמנם נכון שבשעת מתן תורה הקב"ה העניק לנו 613 מצוות, אבל כאשר עם ישראל הוגלה מארצו הקב"ה הוריד את המיסים ☹

ישנן מצוות רבות שאפשר לקיימן רק בשעה שכל עם ישראל נמצא בארץ ישראל, כמו מצוות היובל ועוד מצוות רבות שתלויות בארץ. אולם מאז שגלינו מארצנו אנחנו לא יכולים לקיים את כל המצוות הללו, ומאז יש באפשרותנו לקיים רק 87 מצוות עשה. כל זה נעשה כדי להקל מעלינו את המשא של המצוות על-מנת שנוכל לצאת מה'מיתון' ולהתחיל לקיים בפועל כמה שיותר מצוות (ראה 'התוועדויות' תשמ"ט כרך ד עמ' 241).

עם מצוות 'קטנות' נהפוך לעשירים גדולים

בשנות השלושים, כשאמריקה הייתה ב- depression אנשים הפסיקו לרכוש מתנות לחגיגות בר-מצוה, ימי הולדת, חתונות וכיו"ב. פשוט לא היה כסף מיותר. מאותה סיבה אנשים לא נסעו לחופשות וכיו"ב, ובמקום זה הם החלו להנות מדברים זולים יותר, כמו ללכת לסרטים, לאכול סוכריות וכדומה. בין הדברים שהתפתחו באותה עת היו הגלויות וכרטיסי הברכה. במקום לרכוש מתנה יקרה שלחו גלויה יפה עם איחולים מעומק הלב, ובזה יצאו ידי חובה.

באותה תקופה היה יהודי בקליבלנד שהתחיל לגלגל את העסק הזה של כרטיסי ברכה וגלויות והפך את זה לעסק אדיר. עד היום החברה שלו נחשבת לחברה גדולה מאד ☹ אמריקאן גריטינגס, והוא הפך לאחד הפילנתרופים הגדולים של קליבלנד. בשעתו הוא הביא את חב"ד לקליבלנד, וכן בנה את קרית טלז-סטון בירושלים. פה כולם הכירו אותו בשם אירווינג סטון ז"ל.

גם בעסק של העם היהודי, כאשר יש מיתון לא מצפים מאנשים לבצע דברים גדולים או לערוך שינויים גורליים מידי. הקב"ה מצפה מיהודי שישגר לו איזה 'כרטיס ברכה' או 'גלויה' קטנה,

כלומר, לעשות מצוה קטנה של הדלקת נרות שבת, קביעת מזוזה בפתח הבית, הנחת תפילין. כאלה דברים כל אחד יכול להרשות לעצמו.

עם הרבה מצוות 'קטנות' אפשר להפוך בסוף לפילנתרופ גדול ולהקים מפעל אדיר של מצוות. ואז לא רק שזה יספיק עבורך, אלא תוכל לקרב באמצעות העסק הזה עוד יהודים רבים לאבינו שבשמים.

הרבי תמיד אמר שבראש השנה כל יהודי צריך לקבל על עצמו התחייבות נוספת ברפרטואר היהודי שלו. בואו ונקבל על עצמנו לשלוח "גלויה" אחת נוספת, מצוה אחת להקב"ה בכל יום.